

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

งานวิจัยทางการพัฒนาเศรษฐกิจที่ผ่านมา ได้พยายามสะท้อนให้เห็นว่ามีปัจจัยมากมาย ซึ่งกำหนดความสามารถของประเทศ ในการก่อให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญก้าวหน้า ตัวอย่างเช่น การมีอยู่ของปัจจัยทุน วัตถุดิบ อำนาจการต่อรอง ภาวะทางการตลาด เครื่องมือเครื่องจักร อุปกรณ์ ความสามารถและเทคนิคทางการบริหารงานของเจ้าของกิจการ และ กำลังแรงงานที่มีความชำนาญงาน โดยสรุปแล้ว ปัจจัยหลักทั้งหมดที่มีส่วนในการกำหนดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ สามารถจำแนกเป็น 3 ข้อหลัก ๆ คือ

- ก. ปัจจัยทางด้านมนุษย์
- ข. ปัจจัยทางด้านกายภาพ
- ค. ปัจจัยทางการเงิน

ปัจจัยหลักที่มีส่วนกำหนดความสามารถของประเทศ ในการก่อให้เกิดการเจริญเติบโต และพัฒนาเศรษฐกิจทั้ง 3 ข้อข้างต้น ปัจจัยทางด้านทรัพยากรมนุษย์มักมีการกล่าวถึงบ่อยที่สุด เนื่องจาก ในบรรดาปัจจัยการผลิตซึ่งประกอบด้วยที่ดิน แรงงาน ทุน และผู้ประกอบการนั้น มนุษย์เป็นองค์ประกอบของปัจจัยการผลิตถึงสองส่วนด้วยกัน คือ เป็นทั้งแรงงาน และผู้ประกอบการ และเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดในการกระบวนการผลิตและกระบวนการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพราะในการก่อให้เกิดผลผลิตทางเศรษฐกิจ จะต้องมีการผสมผสานกัน

ระหว่างทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีเทคโนโลยีเป็นตัวช่วยประสาน ซึ่งนับวันเทคโนโลยีจะทวีความสำคัญขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติมีอยู่ในปริมาณจำกัด และลดน้อยลงทุกขณะ แต่เทคโนโลยีจะมีได้ก็ต่อเมื่อได้รับการค้นคว้า ประดิษฐ์ขึ้นมาโดยมนุษย์ ซึ่งมีความสามารถในการค้นคว้าและประดิษฐ์ นั่นคือ คุณภาพของทรัพยากรมนุษย์จะขึ้นอยู่กับการศึกษาเป็นสำคัญ ดังที่ในปี ค.ศ.1964 Harbison ได้วิจัยพบว่า ความเจริญทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของประชาชน ประเทศที่พลเมืองมีระดับความรู้สูงจะช่วยพาประเทศให้พัฒนาไปไกล แต่ประเทศที่พลเมืองมีระดับความรู้น้อยส่วนใหญ่จะเป็นประเทศด้อยพัฒนา เมื่อเป็นเช่นนี้ ทุกประเทศจึงต้องมีการลงทุนเพื่อทำการผลิตทุนมนุษย์ ที่มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในที่สุด นั่นคือ "การลงทุนมนุษย์" ถือเป็นนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญนโยบายหนึ่ง เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ของประเทศมีการพัฒนาคุณภาพให้สูงขึ้น เช่นเดียวกับการลงทุนในโรงงาน เครื่องมือเครื่องจักร อุปกรณ์ และสินทรัพย์ทางกายภาพอื่น ๆ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลิต

เศรษฐกิจกับการศึกษานับว่าเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และเสริมกำลังให้แก่กันจนไม่อาจกล่าวได้ว่าอะไรเป็นเหตุอะไรเป็นผล กล่าวคือ ถ้าเศรษฐกิจของประเทศดี ประชาชนมีรายได้สูง ก็จะช่วยให้มีโอกาสได้รับการศึกษาสูง ในทำนองเดียวกัน ถ้าประชาชนได้รับการศึกษาดีแล้ว ก็ย่อมมีโอกาที่จะใช้ความรู้ ความสามารถ ประกอบกิจการทางเศรษฐกิจให้ได้ผลผลิตและประสิทธิภาพการผลิตสูง ซึ่งจะพบได้ว่า ประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่มิระดับการศึกษาต่ำ มักจะไม่สามารถใช้ความรู้ที่มีอยู่อย่างจำกัดไปในทางสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ประเทศได้ ขณะเดียวกันการที่ประเทศมีรายได้ต่ำ ประชาชนส่วนใหญ่มักยากจน โอกาสที่จะได้รับการศึกษาสูงก็เป็นไปได้ยาก

เนื่องจากมนุษย์ถือเป็นสินทรัพย์ชนิดหนึ่ง และการลงทุนทางด้านการศึกษา ก็ถือว่าเป็นการเพิ่มสต็อกของทุนมนุษย์ หรือการสะสมในทุนมนุษย์ที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งมีต้นทุนในการผลิต ดังนั้นความสามารถและความชำนาญที่เกิดจากการได้รับการศึกษาของมนุษย์ ก็ถือเป็นการลงทุนในทุนมนุษย์ และทุนมนุษย์ที่ได้รับการศึกษาเหล่านี้จะมีบทบาทสำคัญยิ่งในการเร่งรัดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของระบบเศรษฐกิจนั้น ๆ ทั้งนี้เพราะ การที่ประชาชนของระบบเศรษฐกิจมีการศึกษาสูงขึ้นแล้ว จะมีผลทำให้กำลังคนของระบบเศรษฐกิจนั้นมีคุณภาพสูงขึ้น หรือที่เรียกว่า

มีการสะสมทุนมนุษย์เพิ่มขึ้น ซึ่งเท่ากับว่ากำลังคนของระบบเศรษฐกิจจะมีประสิทธิภาพในการผลิตสูงขึ้น ผลผลิตและรายได้ของระบบเศรษฐกิจนั้นย่อมอยู่ในฐานะดีขึ้น และส่งผลต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของระบบเศรษฐกิจนั้นโดยตรง ดังนั้นจึงมักมีการกล่าวว่า ถ้าต้องการให้ระบบเศรษฐกิจหนึ่ง ๆ พัฒนาไปอย่างรวดเร็วแล้ว ทางหนึ่งที่ทำได้คือ การเร่งรัดให้การศึกษา และเพิ่มคุณภาพทางการศึกษาของประชากร ซึ่งมีผลให้ความเจริญเติบโตและการพัฒนาเศรษฐกิจเกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ

นักเศรษฐศาสตร์และนักการศึกษา ได้พยายามกล่าวถึงบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ เช่น Wykstra (1969 อ้างถึงใน Albasam, 1978 : 2) กล่าวไว้ว่า งานวิจัยเกี่ยวกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงที่ยาวนาน ได้ชี้ให้เห็นว่า น้อยกว่าร้อยละ 50 ของการเติบโตของผลผลิต ได้ถูกอธิบายได้ด้วยการเปลี่ยนแปลงในปริมาณปัจจัยการผลิต คือ ปัจจัยทุน และ ปัจจัยแรงงาน ซึ่งการวัดเฉพาะปริมาณของปัจจัยทุนและแรงงานเพียงอย่างเดียว นั้น ทำให้ละเลยปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอีก เช่น การประหยัดต่อขนาด การเปลี่ยนแปลงในคุณภาพของปัจจัยการผลิต การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และการปรับปรุงรูปแบบขององค์กร เป็นต้น

Harbison and Myers (1964 อ้างถึงใน Albasam, 1978 : 3) ได้กล่าวเกี่ยวกับแนวคิดนี้ว่า มีความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างสูงระหว่างสัดส่วนของนักเรียน นิสิต นักศึกษา ต่อประชากรในวัยเรียน และระดับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยดูได้จากรายได้ประชาชาติต่อหัว และการลงทุนในการพัฒนาทุนมนุษย์ถือเป็นสิ่งที่จำเป็น ในการนำประเทศไปสู่เส้นทางของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

เมื่อการลงทุนทางการศึกษามีส่วนสำคัญในการเพิ่มค่าในทุนมนุษย์ และทุนมนุษย์ที่มีคุณภาพเหล่านี้จะก่อให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศต่อไป จึงต้องการวิเคราะห์ให้เห็นถึงบทบาทการศึกษาต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยแรงงาน ทั้งส่วนที่เป็นปริมาณและคุณภาพที่เปลี่ยนแปลงไปเนื่องมาจากการศึกษา เพราะนักเศรษฐศาสตร์ถือว่าเมื่อปริมาณแรงงานและปัจจัยการผลิตอื่น ๆ มีเท่าเดิม แต่ถ้าแรงงานมีคุณภาพดีกว่าแล้ว ย่อมจะสามารถเพิ่มปริมาณผลผลิตได้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์บทบาทของการศึกษา ที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ
2. เพื่อศึกษามหาบทของแรงงานแต่ละกลุ่มตามระดับการศึกษาที่สำเร็จต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ผ่านทางฟังก์ชันการผลิต โดยพิจารณาทั้งส่วนที่เป็นปริมาณและคุณภาพของแรงงาน

ขอบเขตการศึกษา

จะทำการศึกษาวิเคราะห์บทบาทของการศึกษา ที่มีต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งได้นำตัวแปรทางการศึกษาเข้ามาใช้เพื่อแสดงถึงคุณภาพของแรงงานโดยอ้อม กล่าวคือ ได้มีการจัดแบ่งประเภทของแรงงานออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามระดับการศึกษาที่สำเร็จนั่นเอง โดยช่วงเวลาที่ทำการศึกษา คือ ปี 2513 - 2535 เนื่องจากปี 2513 เป็นปีแรกที่เริ่มมีการเก็บรวบรวมข้อมูลผลิตภัณฑ์ภายในประเทศและสต็อกของทุน เพื่อนำเสนอในรายงานสถิติ โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศและปัจจัยทุน นั้นมีความสำคัญในการวิเคราะห์ครั้งนี้ เนื่องจากเป็นตัวแปรที่สำคัญในฟังก์ชันการผลิต ควบคู่ไปกับปัจจัยแรงงาน เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ที่ถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งช่วงเวลาที่ทำการศึกษานี้ นับว่าเป็นระยะเวลาพอสมควรที่จะทำให้เห็นผลจากการลงทุนทางการศึกษา เพื่อเพิ่มมูลค่าของทุนมนุษย์ในประเทศไทยให้สูงขึ้น

แหล่งที่มาและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งส่วนใหญ่ได้มาจาก รายงานผลการสำรวจแรงงานทั่วราชอาณาจักร ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี รายงานการศึกษาไทย ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ รายได้ประชาชาติของไทย ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สถิติการศึกษามัธยมศึกษา ของสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ งบประมาณโดยสังเขป ของสำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี และบทความจากวารสารและสื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ โดยทำการรวบรวมข้อมูลตัวเลขสถิติต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยมาคำนวณและวิเคราะห์ผลที่ได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงบทบาทการศึกษาที่ส่งผลต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยพิจารณาได้จากแรงงานที่สำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ ว่ามีส่วนทำให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศมากน้อยต่างกันเท่าใด ผ่านทางฟังก์ชันการผลิต ทำให้ทราบถึงสภาวะทางการศึกษาของแรงงานไทย เพื่อนำความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ ที่ได้รับจากการลงทุนทางการศึกษา มาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตของตน ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ จะทำให้ทราบว่าแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับต่าง ๆ มีบทบาทต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างไร นับเป็นประโยชน์ในการวางแผนนโยบายทางด้านการศึกษา ว่าควรเร่งขยายโอกาสทางการศึกษาในการศึกษาระดับใด จึงจะถูกต้องเหมาะสม เมื่อเห็นว่าการศึกษามีความสำคัญในการพัฒนากำลังแรงงาน ประเทศชาติก็ควรมีงบประมาณรายจ่ายเพื่อการลงทุนทางการศึกษาในสัดส่วนที่พอเพียง เพื่อให้กำลังแรงงานได้รับการศึกษาโดยเฉลี่ยสูงขึ้น คุณภาพของแรงงานก็จะสูงขึ้น ซึ่งกำลังแรงงานเหล่านี้จะมีประสิทธิภาพในการผลิต และก่อให้เกิดผลผลิตในประเทศเพิ่มขึ้น ส่งผลให้รายได้ประชาชาติสูงขึ้น

ก่อให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในที่สุด ทำให้สามารถวางแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายทางด้านการศึกษา ให้สอดคล้องกับระดับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศต่อไป